

Bergkerk 10-9-23

Gemeente van Christus,

Het is al een oud wat belegen grapje van kerkelijke insiders: Jezus predikte het Koninkrijk, maar wat er kwam was de kerk. In één zin wordt het spanningsveld gevangen, tussen ideaal en werkelijkheid. Jezus predikte het Koninkrijk, maar wat er kwam was de kerk. En de kerk is niet bepaald het Koninkrijk Gods. Daar zit een enorme spanning tussen. Daarom is gedoe in de kerk ook altijd zo ingrijpend, omdat de lat van het ideaal hoog ligt. Een paar weken terug werd hier bij de kerk een fiets gestolen tijdens de kerkdienst en ja dat voelt dan toch erger dan als je fiets bij het station gestolen wordt. Het past niet bij een kerk, net zo goed als gedoe niet past bij een kerk en toch gebeurt het, want waarom zou het niet gebeuren in een kerkde kerk is mensenwerk... maar toch ... Bij het lezen van de teksten vanmorgen moest ik denken aan een vermaning. Zo wordt een kerkgebouw van een Doopgezinde gemeente genoemd, een vermaning. Vaak zijn dat schuilkerken, want de doopsgezinden hebben het niet gemakkelijk gehad onder de heersende Gereformeerde Kerk in de lage landen. Op verschillende plaatsen in ons land vind je nog zo'n Doopsgezinde schuilkerk, een vermaning, iemand ergens op aanspreken. Eigenlijk wel een mooi beeld, dat er ergens verscholen tussen de huizen ook een huis staat waar vermaand wordt, een plek om aan te spreken en om aangesproken te worden. Je voelt natuurlijk het gladde ijs. Dit is riskant, maar tegelijk ook noodzakelijk. Vermaning klinkt ouderwets autoritair, de opgeheven vinger van een morele betweter. Er ligt een hele kerkgeschiedenis inquisitie over deze woorden heen. Dat moet ook eerst gezegd worden en erkend. Maar toch ... er ligt ook iets kostbaars besloten in deze teksten. En wat is dan dat kortbare? Wel, dat mensen een wachter kunnen zijn voor een ander. Mensen die de moeite nemen om aan te spreken, desnoods te corrigeren, en niet mensen die denken'ach, laat maar'. Het is een krasse vergelijking in Ezechiël. Een wachter slaat alarm, de vijand is in aantocht. Wie dan het vege lijf weet te redden heeft dat te danken aan de oplettendheid van de wachter. Maar als de wachter verzuimt, dan heeft hij de dood van zijn medeburgers op zijn geweten. Wegkijken wil niet zeggen dat je onschuldig bent. Een profeet is een wachter op de muren. Hij slaat alarm, hij laat noodsignalen horen. Wachters zijn ervoor om te waarschuwen, wachters die niet waarschuwen zijn medeverantwoordelijk. Zo wordt het beeld geschetst van een gemeenschap van heel verschillende mensen, kleinen en groten, geslaagden en geslagenen, die zo op elkaar betrokken zijn. Dit raakt aan de spannende dynamiek tussen vrijheid en verantwoordelijkheid. Vrijheid is niet hetzelfde als vrijblijvendheid. In onze dagen een heel actuele discussie, over ruimte krijgen en ruimte nemen. En waar liggen dan grenzen? Ruimte bestaat bij de gratie van de afgrenzing dat is de paradox van het woord ruimte. Zonder grens geen ruimte. In een onbegrensde ruimte verdwijnen mensen in het niets, in een te kleine ruimte krijgen mensen geen kans. Ruimte om te leven is ruimte op menselijke maat. En het behoeft een grens. En dan steekt de tekst nog wat dieper af. Want wat jullie op aarde binden - de grens die jullie trekken zal ook in de hemel gebonden zijn en wat jullie op aarde ontbinden zal ook in de hemel ontbonden zijn. De sleutels van de hemel liggen hier verborgen. Je kunt zeggen het is goed dat er regels zijn en waarden waar we op kunnen worden aangesproken waar we elkaar op kunnen aanspreken, ... maar zo lees ik ... daar zit meer aan vast, dit is niet alleen een juridische- of filosofische zaak dit raakt aan het hemelse, aan onze existentie, aan de bron van het bestaan. Sterker nog daar begint het. Het wezen van een mens is niet alleen gelegen in de harmonie en de rust in een eigen beschutte ruimte, maar heeft te maken met wat er met en in die ruimte gebeurt. Hoe gastvrij is het huis? Hoe gaan de mensen in dat huis met elkaar om? Hoe gaan we om met geld en goed? 'Follow the money' wat is het ons werkelijk waard. de disciplina, de oefening van het discipel-zijn Hoe gaan we om met de aarde? Is het huis bereikbaar en kun je er binnen komen? Levensruimte niet een doel op zichzelf, maar voorwaarde, middel ... om mens te zijn. Het wezen van de mens is niet om in zichzelf tevreden te zijn en tevreden te wonen, maar om met heel zijn hebben en houwen bezorgd te kunnen zijn om het bestaan van anderen. Ethiek gaat vooraf aan de subjectiviteit. Mensen zijn mensen omdat zij wachters zijn. Dat is vaak ook het laatste wat je kunt bij een stervend mens, waken, de wacht houden. Wij komen op voor een tolerante samenleving, en dat is ook in zekere zin een groot goed, beter dan de benauwdheid van een intolerante samenleving, maar een tolerante samenleving kan ook heel koude en eenzame samenleving zijn. Het ergste dat een mens misschien

kan overkomen is getolereerd worden. Je wordt afgewezen of geaccepteerd, getolereerd betekent dat een werkelijke ontmoeting wordt ontweken. Dat je er eigenlijk niet bent. Een ruimte kan nog zo groot of tolerant of aantrekkelijk zijn, beslissend is de vraag of de ruimte ook gastvrij is of rechtvaardig. Wordt er zorg gedragen voor anderen? Wordt er zorg gedragen voor komende generaties? Zijn tolerante mensen ook aanspreekbaar en verantwoordelijk? En van zo'n betrokken gemeenschap geldt, waar twee of drie samengebracht zijn in mijn naam daar ben ik in hun midden. Dit bekende evangeliewoord wordt vaak geciteerd als het dunnetjes wordt in de kerk, als peptalk voor de kleiner wordende gemeente. Ik hoorde het laatst nog iemand zeggen, die zelf niet meer naar de kerk komt, maar wel elke zondag meekijkt, het wordt wel dunnetjes dominee, al die lege stoelen, het is niet meer zoals het vroeger was... maar ... 'waar twee of drie' ... ik word er niet echt door getroost. Ik mis mensen. En soms doet dat pijn. Wat is het ons waard? Waar is het eigenlijk al die tijd over gegaan? Misschien is het wel juist andersom. Waar twee of drie bijeen zijn, ... daar begint het mee. Het is geen conclusie, maar een principe. Hoe het telkens weer begint met dat ideaal van het koninkrijk. Als er maar twee mensen zijn, die dat goede nieuws met elkaar delen, en er een derde Aanwezige blijkt te zijn een gemeente van delen en vermenigvuldigen. Als twee van u op aarde eenstemmig vragen dan zal die hun deel worden', Bij dat woordje eenstemmig staat in het Grieks het werkwoord symphoneo, symfonieren. Ik vertaal: Waar mensen als een symfonie samenklinken krijgt de verbondenheid in Christus naam gestalte. Symfonieren, dat is geen eenstemmigheid, maar meerstemmigheid, allerlei stemmen en instrumenten, allerlei muzikanten, allerlei mogelijkheden, verschillende niveaus, verschillende achtergronden, maar samenklinkend als een symfonie als een lofzang op het leven in Gods Naam. En daarbij kan niemand worden gemist. Het gaat om een harmonie, die alleen tot stand kan komen in het luisteren naar elkaar, wie alleen zijn eigen partij hoort ... mijn Bergkerk, mijn wenslijstje, mijn voorwaarden ..en niet die van anderen speelt niet goed samen en verstoort de verbondenheid. Dan zal er gesproken moeten worden om de ruimte van het horen van elkaar weer te herstellen. En als ik mij dan afvraag wat daar zo belangrijk aan is, zo'n pluriforme en symfoniërende gemeenschap dan denk ik, wie ben ik als er niet een ander is die mij bij mijn naam noemt. Ik heb mijn naaste nodig, ik ben afhankelijk van die ander, ik heb die ene nodig ... want wat is een mens te zijn op aarde anders dan geroepen zijn door de Ene, mens ik heb je nodig, antwoord mij. Daarom zal er altijd ruimte moeten zijn voor die Ene, die vreemde ander, ik mag de plaats van die ander niet innemen in mijn drang mijzelf als norm te verheffen, ik ben er vanwege de ander en daar is ruimte voor nodig, er is ruimte voor de ander nodig, ruimte voor het vreemde, het onverwachte, het aansprekende. En dat bedoel ik heel principieel, ruimte laten voor de stem van God, voor het vreemde van de overkant, ruimte laten voor stilte, ruimte laten in ons samenzijn, geen gesloten kring maar een open kring, ruimte laten in ons denken, misschien is er een andere mogelijkheid, ruimte laten in onze stellingname, misschien is er verandering mogelijk, ruimte voor het nieuwe. Principiële ruimte in de gemeenschap, altijd een stoel vrij laten voor een onbekende gast die ons - als bij de Emmaüsgangers – de ogen kan openen voor God. Of met de woorden van Jan Wit:

Wie kan er aarden hier beneden
als er geen open hemel is?
Maar Christus gaf mij taal en teken
en ik ben zeker van zijn stem.
Nu word ik mens herkrijg mijn vrijheid
omdat ik weet van zijn nabijheid
waar twee of drie vergaderd zijn.
Amen.